

**Nansen Dialogue Centre –
Montenegro**

“NATO” Watch dog

V kvartalni izvještaj 15. mart 2009.

I PREDHODNE INFORMACIJE

1. Međunarodne aktivnosti

- U sjedištu NATO-a u Briselu saopšteno da zahtjev Crne Gore za Akcioni plan za članstvo (MAP) još nije na dnevnom redu jubilarnog Samita koji bi trebalo da se održi početkom aprila u Strazburu i Kelu. Zvaničnici NATO-a saopštili da crnogorski MAP, odnosno zahtjev za dobijanje statusa kandidata još nije na agendi Samita, i da su u ovom momentu fokusirani na sprovođenje Inteziviranog dijaloga sa Crnom Gorom. Sa duge strane, zvaničnici Vlade su u više navrata saopštili da očekuju pozitivnu odluku šefova država i vlada NATO-a na sljedećem Samitu.
- Na ministarskoj konferenciji NATO-a održanoj početkom marta, koja se smatra uvodom za odluke Samita, u zvaničnim rezolucijama sa sastanka nije pomenuta Crna Gora niti zahtjev za MAP. Ista situacija je bila i na konferenciji ministara odbrane Alijanse, održanoj nešto ranije u Krakovu.
- Premijer Milo Đukanović se početkom marta obratio Sjeverno-atlantskom savjetu (NAC), ključnom tijelu NATO-a. Đukanović ponovio da je strateški cilj Crne Gore članstvo u tom savezu i najvio inteziviranje saradnje sa Alijansom. Premijer u Briselu najavio dalju reformu sektora bezbjednosti, jačanje demokratije u Crnoj Gori, upućivanje medicinskog tima i jedne jedinice Vojske CG u Avganistan. Đukanović kazao da očekuje da će članice NATO-a na Samitu "dati jasnu i konkretnu poruku ohrabrenja Crnoj Gori".
- Nakon posjete ekspertskeog tima NATO-a krajem januara, taj savez pripremio godišnji izvještaj o realizaciji Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP) sa Crnom Gorom. Izvještaj je predstavljen početkom marta u Briselu. IPAP je jedan od ključnih dokumenata za saradnju koji je Crna Gora potpisala sa Alijansom, a odnosi se na realizaciju brojnih aktivnosti u oblasti bezbjednosti i odbrane, ljudskih prava, ekonomije i finansija, reformi pravosuđa, kao i u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. IPAP-om je za prvu godinu predviđena je realizacije 34 aktivnosti, a Crna Gora je tokom 2008. godine realizovala 22 aktivnosti.
- NATO sredinom februara usvojio PARP Procjenu, dokument o učinku Crne Gore u prošloj godini u reformi odbrane i transformaciji oružanih snaga. PARP je proces planiranja i revizije, koji ima za cilj da pomogne zemlji da razvije vojne kapacitete radi doprinosa aktivnostima Partnerstva za mir.
- Ekspertskeim sastancima o bezbjednosti informacija i pravnim pitanjima, krajem januara završen i peti ciklus tematskih razgovora Crne Gore i NATO-a u Intenziviranom dijalogu. Predhodno su

završeni tematski sastanci oko bezbjednosnih i ekonomskih pitanja, ali i oko sprovođenja vladine Komunikacione strategije.

- Na Konferenciji o bezbjednosti u Minhenu, jednom od najvažnijih događaja u oblasti međunarodne bezbjednosti, učestvovala delegacija crnogorskog Ministarstva odbrane. Najavljena posjeta generalnog sekretara NATO-a Jap de Hop Shefera Crnoj Gori nakon Samita u aprilu. Iz NATO-a međutim, saopšteno da vrijeme i datum posjete nijesu precizirani.

- Ministarstvo odbrane od zvaničnog Brisela zatražilo otvaranje NATO kancelarije u Podgorici, za podršku Crnoj Gori u evro-atlantskim integracijama. Otvaranje kancelarije za podršku, između ostalog zatraženo zbog pomoći u procesu informisanja građana i sprovođenju Komunikacione strategije. Ministarstvo odbrane od NATO-a traži dvije osobe iz Štaba u Briselu koji bi bili stalno u Podgorici. Iz Alijanse saopšteno da odluka o tome još nije donijeta.

- U organizaciji Stejt Dipartmenta i Pentagona, u Vašingtonu vojni ataše Crne Gore u SAD održao predavanje o ostvarenim rezultatima na planu reforme sistema odbrane i prezentaciju o dostignućima u izgradnji i modernizaciji Vojske. Zaključeno da je Crna Gora postigla značajne rezultate na polju reforme sektora bezbjednosti. Međutim, da bi država imala u potpunosti reformisan sektor bezbjednosti koji bi se mogao definisati kao sektor koji efikasno i efektno pruža ljudsku i državnu bezbjednost u okvirima demokratske vladavine, ona (RSB) se mora nastaviti kroz kontinuiranu saradnju sa partnerima koja se do sada pokazala vrlo uspješnom.

- Na osnovu inicijative predstavnika Maršal centra iz Garliš-Partenkirhena iz Njemačke, formirano "Udruženja diplomaca Maršal centra u Crnoj Gori".

- Ministarstvo odbrane potpisalo brojne godišnje planovi bilateralne saradnje sa mnogim zemljama u regionu i Evropi. Godišnji planovi, koji se donose na osnovu pojedinačnih sporazuma o bilateralnoj saradnji, utvrđuju preciznu listu zajedničkih aktivnosti Crne Gore i drugih zemalja u oblasti odbrane i vojnih pitanja.

- U Ministarstvu odbrane otvorena Kancelarija za bilateralnu saradnju sa Sjedinjenim Američkim Državama. Jedna o ključnih aktivnosti kancelarije biće da koordinira saradnju Ministarstva odbrane i Nacionalne grade države Mejn. Već duže vrijeme predstavnik Vlade Norveške je stalno angažovan u Podgorici na menadžemnu Norveško / Baltičkog projekta reforme sektora bezbjednosti, sa ciljem poboljšanja demokratske kontrole oružanih snaga Crne Gore.

2. Zakonska regulativa

- Pripremljeni Predlog zakona o vojsci i Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o odbrani. Iako su posljednjih dana prošle godine prošli skupštinsku proceduru po ubrzanoj proceduri, i o njima se pozitivno izjasnio Odbor za bezbjednost i odbranu, crnogorski parlament još nije imao priliku da glasa o tim aktima. Glasanje o setu vojnih zakona je dva puta odloženo – prvi put nakon intervencije predsjednika parlamenta, a dugi put zbog naslaganja Socijaldemokratske partije sa odredbama zakona koji se odnose na formiranje vojne obavještajne službe i činjenice da ih nije potvrdio Savjet za odbranu i bezbjednost.

- Zakon o parlamentarnom nadzoru službi bezbjednosti, čiji je predlagač Odbor za bezbjednost i odbranu, krajem prošle godine iz forme predloga vraćen u fazu nacрта radi usklađivanja sa pozitivnim zakonodavstvom Crne Gore. Očekuje se da bi zakon o nadzoru službi bezbjednosti i odbrane mogao biti usvojen najkasnije do polovine ove godine.

- Počela razmjena tajnih podataka sa Alijansom. Direkcija za zaštitu tajnih podataka počela da izdaje sertifikate državnim službenicima za pristup tajnim podacima koje Crna Gora razmjenjuje sa

NATO-om, nakon sertifikacije Sporazuma o bezbjednosti informacija. Zvaničnici Alijanse krajem januara, nakon procjene aktivnosti u toj oblasti, a u okviru Intenziviranog dijaloga, saopštili da su zadovoljni učinkom Crne Gore. Iz oblasti zaštite informacija, posebno onih koji se odnose na odbranu i bezbjednost, u toku je izrada nekoliko uredbi, podzakonskih akata, kao i propisa o informatičkoj zaštiti povjerljivih informacija.

- Saopšteno da su istražni organi započeli istragu o načinu na koji je Ministarstvo odbrane raspolagalo novcem iz državnog bužeta tokom 2007. godine i u dijelu 2008. godine. Povod za to je izvještaj Državne revizorske institucije koja je tokom prošlogodišnje kontrole utvrdila brojne nepravilnosti u radu MO kada je u pitanju trošenje budžetskih sredstava.

- Vlada usvojila Politički okvir za izradu Strategijskog pregleda odbrane. Nakon toga intenzivirane aktivnosti na izradi tog ključnog dokumenta koji će odrediti smjernice u reformi sistema odbrane i dati konačan odgovor na to kakve oružane snage su potrebne Crnoj Gori. Najavljeno da se očekuje da do kraja godine bude završen Strategijski pregled odbrane.

3. Vojska

- Nakon usvajanja nove organizacije Vojske CG, počela reorganizacija u oružanim snagama. Predviđeno je da Vojska ukupno sa Generalštabom ima 2.356 pripadnika. Najveće promjene su u kopnenoj vojsci, gdje će od postojeće dvije brigade, Lake pješadijske i Specijalne, biti formirana jedna – Brigada kopnene vojske, sa oko hiljadu pripadnika. Odjeljenja logistike i upravljanje ljudskim resursima ukinuta su u Generalštabu, koji je sa 105 smanjen na 72 formacijska mjesta, a upravljanje tim funkcijama ubuduće će biti potpuna nadležnost Ministarstva odbrane. Takođe, novom organizacijom predviđeno je i uvođenje podoficirskog lanca podrške, što je u skladu sa NATO principima, a nedostajalo je vojsci. Značajne su izmjene u Mornarici i Vazduhoplovstvu.

- Nakon odluke o upućivanju medicinskog tima Vojske u misiju ISAF u Avganistanu, Vlada najvila da će se uskoro donijeti odluka i o odlasku manje jedinice VCG u Kabul. Saopšteno da se već nekoliko mjeseci dva pješadijska voda obučavaju u Danilovgradu za taj zadatak. Uskoro se očekuje angažovanje stranih instruktora koji će sprovesti obuku i pripreme jedinice za učešće u NATO vođenim operacijama. Saopšteno da će prvi tročlani medicinski tim, ljekar i dva tehničara, biti upućeni u Kabul u avgustu ove godine, te da njihova obuka ide po planu.

- Crna Gora ustupila srpskom Ministarstvu odbrane simulator leta za avion "Supergaleb"(G4). Srbija i dalje potražuje nekoliko aviona G4 koji su nakon nezavisnosti ostali na vojnom aerodromu u Golubovcima kod Podgorice. Najavljeno da će tokom ove godine biti donijeta odluka i o preostaloj spornoj imovini između dva ministarstva, te da se to pitanje može riješiti na bazi „ekonomskog reciprociteta“, odnosno kroz razmjenu imovine. Srbija je vlasnik petine "Prvoborca" iz Herceg Novog, a za te akcije je zainteresovana Crna Gora.

- Vojska Crne Gore sljedeće godine planira remont nekoliko helikoptera, rekonstrukciju broda "Jadran" i rekonstrukciju, dokovanje i opremanje remorkera PR-41, kao i nabavku novih transportnih i terenskih vozila.

- Crnogorsko Ministarstvo odbrane intenziviralo aktivnosti oko osnivanja Regionalnog centra za obuku pilota helikoptera. Očekuje se finansijska i stručna podrška partnerskih zemalja, a posebno država u regionu.

- U Vojsci nastavljeno školovanje i edukacija kadrova, posebno u inostranstvu. Osim kurseva jezika, koje je prošao veliki broj pripadnika Vojske, intenzivirana je stručna/vojnička obuka i školovanje na vojnim školama u regionu i Evropi. Nekoliko pripadnika VCG se školuje i na najprestižnijim vojnim akademijama u SAD.

- Ministarstvo odbrane i Generalštab VCG pokrenuli akciju "Dan Vojske u vašem gradu". Vojna oprema će se prezentovati u Kolašinu, Pljevljima, Bijelom Polju, Beranama... Čelnici MO Vojske krajem februara i početkom marta obilazili opštine na primorju i sjeveru Crne Gore. U hercegnovskoj opštini posjetili Jadransko brodogradilište u Bijeloj i najavili remont brodova, kao i bivšu vojnu bolnicu u Meljinama. Takođe, zvaničnici MO i VCG su bili u posjeti Kolašinu, vazano za valorizaciju biših vojnih objekata u turističke svrhe.
- Vojska ponudila zemljama u regionu, ali i iz Evrope, obuku za pomorske kadete na jedrenjaku "Jadran". Pozivi za učešće na krstarenje školskim brodom "Jadran" upućeni su Albaniji, Bugarskoj, Grčkoj, Hrvatskoj, Italiji, Rumuniji, Sloveniji, Srbiji i Turskoj. Do sada su učešće potvrdili Grčka, Srbija i Turska.
- Nakon što je VCG poklonila jednu podmornice tipa „Una“ Sloveniji, koja je za nju već odredila mjesto u Tehničkom muzeju u Pivki, saopšteno da će osim Slovencima, po jedna takva podmornica biti donirana i Hrvatskoj i Srbiji.
- Nastavljena bilateralna saradnja sa američkom državom Mejn u oblasti odbrane i bezbjednosti. Crnu Goru posjetio komadant Nacionalne grade te države i najavio proširanje saradnje na druge oblasti osim odbrane - na ekonomiju, školstvo, policiju i civilnu zaštitu.
- Kao donacija Danske u Ministarstvu odbrane je instaliran visoko sofisticirani komunikacioni informacioni centar - ICT CORE. Ta infrastruktura podržaće implementaciju najnaprednijih servisa potrebnih za lakše i efikasnije obavljanje svakodnevnih poslova.
- Nastavljena realizacija programa demilitarizacije i rješavanje viška naoružanja i vojne opreme – MONDEM. Započete aktivnosti na rekonstrukciji skladišta Taraš i Brezovik, a rezanjem protivavionskog topa 30/2 mm nastavljen program uništavanje teškog naoružanja.
- Delegacija Ministarstva odbrane (Mornarica) i MUP-a, posjetila je obalsku stražu Kraljevine Norveške, zajedno sa delegacijom iz Hrvatske sa ciljem ispitivanja mogućnosti saradnje u toj oblasti.

4. Komunikaciona kampanja za članstvo u NATO-u

- Nakon što je dobila posao podrške vladinoj NATO kampanji vrijedan 74.000 eura, marketinška agencija MAPA napravila Strateški plan komunikacije za dalje aktivnosti Koordinacionog tima za evro-atlantske integracije. MAPA-ine sugestije uvrštene su u treći šestomjesečni Akcioni plan, a podrazumijevaju inoviranje kampanje kako u vizuelnom tako i u verbalnom smislu. Predloženo da kampanja za NATO u Crnoj Gori bude "optimistička, edukativna, vedra, uz jasne i kratke poruke".
- U Strateškom planu komunikacije koji je izradila MAPA krajem prošle godine kao ciljne grupe za povećanje podrške NATO-u definisani neobrazovani, siromašni, žene i Srbi. Prema predlogu te agencije kampanja će se bazirati na dvije kategorije građana – neodlučne i protivnike NATO-a. U MAPA su kao neodlučne identifikovali "neobrazovanije i siromašnije kategorije stanovništva i žene", a kao protivnike članstva "one koji se nacionalno izjašnjavaju kao Srbi, glasaju za prosrpske partije, vezuju se za Srpsku pravoslavnu crkvu i osjećaju bliskost sa Srbijom i Rusijom", uz napomenu da oni čine trećinu ukupne populacije.
- Uprkos povećanju postotka protivnika ulasku u NATO, slaboj posjećenosti parlamentaraca na panelima u Skupštini, seminaru za novinare koji nije ni održan zbog nezainteresovanosti medija, Koordinacioni tim u izvještaju o realizaciji drugog Akcionog plana, a koji je usvojila Vlada početkom godine, saopštio da je "zadovoljan učinjenim".
- Vlada i u prvih šest mjeseci ove godine planira organizovanje okruglih stolova, panela i diskusija o prednostima članstva u NATO-u, sa akcentom na veći broj skupova u Herceg Novom i

Beranama. Trećim Akcionom planom predviđa se i izrada cost-benefit analize, ispitivanje javnog mnjenja, otvaranje NATO telefona, emitovanje TV emisija na državnoj televiziji... Saopšteno da je čekuje "podizanje intenziteta kampanje i koncentracije u medijima", kao i značajno povećanje podrške.

- Na ekspertskom sastanku Inteziviranog dijaloga u sjedištu NATO-a u Briselu, a koji se odnosio na sprovođenje Komunikacione strategiju, ukazano na neophodnost sveobuhvatne i stalne prezentacije Sjeverno-atlantskog saveza crnogorskoj javnosti, kako bi se na što je moguće realniji način prikazala uloga, politički i bezbjednosni značaj NATO-a
 - Formirana "Alfa mreža", grupa nevladinih organizacija iz Crne Gore u cilju stvaranje uslova za otpočinjanje javne debate o članstvu u NATO.
 - Pod pokroviteljstvom vladinog Koordinacionog tima, i na sjeveru Crne Gore formirana mreža NVO, radi promovisanja ideje članstva u NATO-u.
 - U organizaciji nikšičkog "Alfa centra" i Nansen dijalog centra održan Trebješki forum, na kojem su po prvi put učestvovali mladi iz vladajućih i opozicionih stranaka. Zaključeno da uopšteno javnost, ali i strukture u strankama nemaju dovoljno informacija o strukturi i djelovanju Alijanse, kao ni o evrntualnim aspektima članstva u tom savezu.
 - Euro-atlantski klub Crne Gore i slovačka ATA, a uz pokroviteljstvo Ministarstva inostranih poslova Slovačke, započeli višemjesečni projekat koji podrazumijeva zajedničke aktivnosti u informisanju građana Crne Gore o procesu NATO integracija. Za supervizora na projektu imenovan slovački diplomata Fratišek Lipka, nekadašnji predsjednik crnogorske Referendumske izborne komisije.
 - Centar za međunarodne odnose organizovao šestu međunarodnu konferenciju „Postignuti rezultati u sektoru odbrane od obnavljanje nezavisnosti Crne Gore“, na kojoj su učestvovali zvaničnici NATO-a i najviši vojni predstavnici država u regionu.
 - Civilni sektor u nekoliko javnih nastupa otvorio debatu od troškovima za sistem odbrane u slučaju članstva u NATO-u. Na jednoj strani čuli su se stavovi da Crna Gora morala trošiti najmanje 10 odsto BDP kako bi podmirila obaveze svog cjelokupnog sistema odbrane ako ne bi bila članica tog saveza. Prije toga, saopšteni su rezultati uglednih međunarodnih organizacija koji pokazuju da zemlje Evrope koje su članice NATO-a procentualno značajnije više izdvajaju za odbranu od onih koje nijesu u tom savezu ili su neutralne. Istrađivanja pokazuju da su u evropskim zemljama koje su članice Alijanse posljednjih godina budžeti za odbranu između 2,78 i 2,91 odsto bruto društvenog proizvoda, dok su u državama u Evropi koje nijesu članice NATO-a ta izdvajanja između 1,86 do 1,93 procenta BDP (izvor: DCAF backgrounde, 09/2006).
 - U predizbornoj kampanji za parlamentarne izbore koji će se održati 29. marta, većina stranaka i koalicija saopštila svoje stavove u vezi sa članstvom u NATO. Kojom prilikom većina opozicionih partija navodi da bi trebalo raspisati referendum o ulasku Crne Gore u NATO. Dok su iz koalicije DPS/SDP ponovili vladin zvanični stav da je članstvo u NATO-u strateški cilj Crne Gore, prosrpske stranke najavile da će tokom predizborne kampanje ujedno voditi i onu protiv članstva u tom savezu.
 - Predstavnici organizacije IN4S postavili su u centru Podgorice početkom marta billboard sa natpisom „Ne u NATO“, sa namjerom da na taj način obilježe desetogodišnjicu bombardovanja tadašnje Savezne Republike Jugoslavije.
- Saopšteno je da je osnovni motiv za pokretanje antiNATO kampanje, neophodnost pokazivanja otpora „jednomylju koje pokušava da ugasi sjećanje na žrtve bombardovanja“.

II GENERALNE OCJENE

- Kako se približava aprilski Samit NATO-a, izjave zvaničnika Vlade sve su manje optimistične po pitanju dobijanja MAP-a. Dok su krajem prošle godine iznošeni kategorični stavovi da je Crna Gora dostigla potrebni nivo reformi za dobijanje statusa kandidata, u posljednjim izjavama se čuje da Vlada očekuje "makar pozitivan signal" iz Strazbura i Kela. Posebno nakon što je nekoliko NATO zvaničnika, koji su nedavno posjetili Podgoricu, nedvosmisleno poručilo da Crna Gora u ovom momentu ne bi trebalo da se fokusira samo na Samit NATO-a i donošenje odluke o statusu kandidata, nego na sam proces reforme sektora bezbjednosti i modernizaciju vojske. Ipak, ostaje utisak da je Crna Gora od svih integracionih procesa, upravo najviše postigla u oblasti odbrane.

- Bez obzira na odluke Samita, Crna Gora bi trebalo da nastavi sa procesom reformi u sektoru bezbjednosti, ali i u reformi pravosuđa i oblasti borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, što su takođe preporuke Alijanse. Analiza Vlade koja se odnosi na praćenje sprovođenja aktivnosti u IPAP-u, pokazala je da Crna Gora u prošloj godini nije sprovela oko trećinu planiranih aktivnosti u vezi sa ispunjavanjem uslova za članstvo u NATO-u. To se odnosi na brojne planirane procese u oblasti bezbjednosti, odbrane, reforme pravosuđa, borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, kao i zaštite ljudskih i manjinskih prava i ekonomije. Nijesu završeni neki od planiranih programa koji se odnose na kontrolu prometa naoružanja, reformisanje jedinaca Vojske prema NATO standardima, ratifikovanje međunarodnih konvencija iz oblasti pravosuđa, usvajanje zakonskih i podzakonskih akata, kao i u oblasti zaštite povjerljivih informacija. I u izvještaju o realizaciji IPAP-a koji je pripremio ekspertski tim NATO-a, koji su razmatrale sve države članice, Crnoj Gori je sugerisano da mora da uspostavi veći nivo vladavine prava - inteziviranjem aktivnosti oko reforme pravosuđa, borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, posebno u zakonodavnom okviru.

- Novo zakonsko rješenje po kojem ministar odbrane u radu vojne obavještajne službe ima ovlašćenja "kao i direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost", kao i plan organizovanja i nadležnosti te službe, po drugi put je odložilo glasanje o setu vojnih zakona. Osim opozicionih stranaka koje se od početka protive donošenju tih zakona, i SDP je najvila da će amandmansi djelovati na Predlog zakona o vojsci Crne Gore i izmjene i dopune Zakona o odbrani. Generalni je zaključak da su ministru odbrane u slučaju obavještajne službe data prevelika ovlašćenja – da neposredno rukovodi službom bezbjednosti u vojsci, neposredno daje zadatke i usmjerava rad operativaca te službe, te da je to sporno sa stanovišta efikasne i efektivne demokratske i civilne kontrole, ali i političke odgovornosti.

I neke druge odredbe tih zakona izazvale su brojne polemike u javnosti – od smanjenih nadležnosti načelnika Generalštaba koji po novom zakonu uglavnom "predlaže ministru", nedostatka preciznog definisanja nadležnosti Savjeta za odbranu i bezbjednost, dvojnog državljanstva koji je prepreka za vojnu službu, do odredbi o parlamentarnom nadzoru bezbjednosnog sektora.

- Iako su sjednice Odbora za bezbjednost i odbranu posljednjeg mjeseca prošle godine prijetile da postanu svakodnevna pojava, to skupštinsko tijelo je kao i u većini slučajeva - dovedeno pred svršen čin. Makar kada je u pitanju rasprava o strateškim bezbjednosnim i odbrambenim dokumentima. I budžeti u toj oblasti, strategije a i zakoni, nijesu pretrpjeli niti jednu značajniju izmjenu nakon što su prošli raspravu na Odboru. Kao i mnogo puta do tada, rad Odbora se svodio na iznošenje dnevno-političkih stavova vlasti i opozicije, a glasanje o dokumentima se svodilo na – vlast za, opozicija protiv, uglavnom bez ikakve valjane argumentacije za to.

Kad se tome doda da predloženi Zakon o parlamentarnom nadzoru službi bezbjednosti u predloženoj formi nije prošao ni Vladu niti skupštinski Odbor za administrativna pitanja (sa obje adrese je sugerisano da se vrati u formu nacrt), ne čudi izjava koje je stigla direktno sa čela Odbora za bezbjednost da „nema parlamenta koji u potpunosti može nadzirati i do kraja imati uvid

u rad odbrambenih i bezbjednosnih službi”.

- Tajnovitost Ministarstva odbrane i Generalštaba kada su u pitanju imena, činovi, struka a posebno broj vojnih medicinara koji su se prijavili za odlazak u Kabul, ostavlja prostor za sumnju u „dobrovoljnost“ u donošenju odluke tih ljudi za odlazak u NATO vođenu operaciju. Posebno nakon što je zvanično saopšteno da se prijavilo dovoljno ljudi za „tri, četiri“ tročlana tima, ali i da je početnu fazu obuke u Makedoniji prošlo svega pet vojnih ljekara i tehničara. U više prilika čelnici MO i Vojske su odbili da saopšte koliko se tačno medicinara prijavilo, i njihova imena. U javnosti se spekulisalo o velikom pritisku na ljekare u Vojno-medicinskom centru u Podgorici, čak i uslovljavanju da će se ta vojna ustanova „ukinuti“ ako dovoljan broj njih ne ode u Avganistan. Posljednjih dana prošle godine skoro svakodnevno su zaposlenima u tom centru držana predavanja o prednostima učešća u misijama, ali i organizovani sastanci sa čelnicima Vojske. Čak su nakon svega dva mjeseca svi ponovo anketirani, odnosno morali da potpišu izjavu o tome da li se „dobrovoljno prijavljuju“ za misije.

- Nakon što je usvojena nova organizacija, Vojske CG je pretrpjela značajne izmjene. Pozitivno je što crnogorske oružane snage sa brojem pripadnika od oko dvije hiljade, imaju samo jednu brigadu, a ne kao do sada tri. Na taj način se smanjuju potrebe za vojnom infrastrukturom. Takođe, nakon nejasnog preimenovanja prije dvije godine u Mornaričku bazu, taj vid vojske se ponovo zove Mornarica. Vazduhoplovstvo ponovo ima i PVO jedinicu.

Iako trenutno stanje u VCG nije do kraja u skladu sa projektovanom strukturom, odnosno planiranim brojem oficira, podoficira, vojnika po ugovoru i civilnih lica, evidentno je da su novom organizacijom Vojske (smanjenjem broja i transformacijom jedinica) želi povećati efikasnost sistema, omogućiti brže usvajanje i primjena savremenih standarda i podmlađivanje kadra.

- MO i Generalštab nastavili da ulažu značajne napore na edukaciji kadra i podizanju nivoa znanja i posebnih vojničkih vještina. Pozitivno je što se koristi svaka prilika i ponude stranih partnera da se pripadnici vojske upute na dodatna usavršavanja.

- Iako je tokom ove godine najavljeno povećanja plata pripadnicima VCG, izgradnja stanova i modernizacija objekata i opreme, u situaciji očiglednih budžetskih manjkova te investicije su dovedene u pitanje. Februarske zarade su kasnile desetak dana, a među pripadnicima vojske se odnedavno spekulise da u „vojnoj kasi ima novca za još najviše tri plate“.

- Akcija Ministarstva odbrane “Dan Vojske u vašm gradu”, odnosno obilazak opština na sjeveru i demonstriranje opreme i naoružanja, u dijelu javnosti je protumačeno kao “direktno uključivanje u predizbornu kampanju”. Osim toga, posjete ministra i načelnika Generalštaba raznim kompanijama i firmama u Crnoj Gori, posebno u onim opštinama gdje lokalnu vlast ima opozicija, idu u prilog tog tezi.

- Činjenica da je vladin Koordinacioni tim usvojio većinu sugestija agencije MAPA, vezano za ciljne grupe i način vođena kampanje, ostavlja malo prostora nadi da to vladino tijelo planira da sprovoditi aktivnosti “informisanja građana o svim aspektima članstva”. NATO sigurno ne bi podržao ovakav vid kampanje, ukoliko bi odlučivao po ovom pitanju.

- Planovi Koordinacionog tima vođeni sugestijama MAPA-e u proteklom periodu skrenuli su pažnju javnosti na dalji i očigledan nedostatak javne debate o benefitima i obavezama koje Crnu Goru očekuju na putu ulaska u NATO. Problematična je i saradnja sa civilnim sektorom, gdje uprkos potpisanom memorandumu o saradnji, predstavnici NVO se tek sporadično pozivaju na sastanke Koordinacionog tima. Konkretno zajedničke aktivnosti vladinog tima i NVO su takođe svedene na minimum.

- Problematičan je i odnos vladinih promotera NATO-a odnos sa medijima u Crnoj Gori, gdje se dio novinarskog esnafa otvoreno naziva “saboterima procesa NATO integracija”. Na dugoj strani, značajan dio budžeta Koordinacionog tima odlazi na emisije koje se rade u saradnji sa TVCG.

Osim toga, Ministarstvo odbrane je i dalje jedini vladin resor koji ni nakon dvije godine od osnivanja, i više od tri godine od usvajanja zakona, na svom sajtu nema Vodič za pristup informacijama u posjedu tog ministarstva.

- Imajući u vidu ciljnu grupu kampanje, izbor Františka Lipke je krajnje problematičan izbor.

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE

1. Fokusirati se na dalje sprovođenje reforme sektora bezbjednosti i modernizaciju Vojske, a ne na to da li će Crna Gora na aprilskom samitu NATO-a u Strazburu i Kelu dobiti poziv za Akcioni plan za članstvo (MAP).

2. Intezivirati napore u refomisanju kompletnog bezbjednosnog sektora, dakle reformi pristupiti na holističan način - policije, sektora za vanredne situacije i u oblasti tajnih podataka, a ne samo vojske i sistema odbrane. To se odnosi i na reforme u oblasti pravosuđa, i u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, jer će u sljedećim fazama NATO integracija posebna pažnja biti posvećena tim oblastima.

3. Neophodno je napustiti princip da se strateški dokumenti iz oblasti odbrane donose u ubrzanoj proceduri i bez adekvatne javne rasprave, i uključiti parlament u sve faze izrade zakona i dugih akata. Uloga Skupštine bi trebalo da bude značajnija posebno u izradi i donošenju budžeta za odbranu. Intezivirati rad i ulogu Skupštinskog odbora za odbranu i bezbjednost.

4. Neophodna je veća angažovanost drugih resora u Vladi, ali i ostalih segmenata društva, pogotovu civilnog sektora po pitanju NATO integracija.

5. Nastaviti aktivnosti na izgradnji ljudskih resursa, edukaciji kadra i izgradnji kapaciteta, kako bi se u daljim fazama atlantskih integracija više oslanjali na sopstvene kapacitete.

6. Obezbjediti svu neophodnu i stručnu i finansijsku pomoć za završetak posla oko izrade Stratejskog pregleda odbrane, ključnog dokumenta koji će dati konačan odgovor kakav je sistem odbrane adekvatan potrebama Crne Gore.

7. Aktivnije nastaviti programe rješavanja viškova naoružanja i municije, vodeći računa o bezbjednosnim i ekološkim standardima. Intezivirati poslove oko rekonstrukcije vojnih skladišta, i iznaći dodatne izvore finansiranja tih aktivnosti.

8. Intezivirati javnu raspravu o atlantskim integracijama, izbjegavati retoriku isključivosti, podjela i etiketiranja. Razmotriti program alternative NATO-u i razne modele ulaska u Alijansu.

9. Aktivnosti kampanje za ulazak u NATO moraju se zasnivati na objektivnom informisanju, provjerenim informacija o koristima i negativnim aspektima članstva, jasnim kalkulacijama i bez arogantne i isključive argumentacije da je "NATO jedini garant bezbjednosti", jer ni jedan NATO zvaničnik, tako nešto ne bi izjavio.

10. U vođenju kampanje biti mnogo oprezniji u planiranju aktivnosti i izboru učesnika.